

«cumpurtà: consentir, tolerar», PzCabr.) i del P. Val.: «ASSÍ, ¿QUI MANA, EL RETOR O L'AMA --- la present frase --- sòl aplicar-se ad aquelles cases en que, per ser els caps d'elles massa consentidors, tot els ho *compòrten*, lo mateix als fills que als criats ---», MGadea (*T. del* 5 Xè III, 9).

Comportable 'suportable' [Belvitges] «UNA DE DOS, MÉS VAL CATARRO QUE TÓS --- si la tos és d'eixa ferina, y el catarro fluix, creém qu'este serà més *comportable*, pero si al contrari --- devém preferir la tos ---», id. 10 (ib., II, 144). ⁺*Comport* en el sentit corresponent, de 'tolerància': «Fatima --- se enamorà del catiu cathalà --- e començà-li a donar a menjar mills --- axí que --- los catius --- eren covinentment pensats --- emperò lo cathalà havia millors nits e més *comports* que Curial», 15 *Curial* (NCl. III, 109). Però *comportar-se* té també, ja a l'Edat Mitjana, el sentit de conducta ètica o vital d'una persona; i igualment els seus derivats: «Nós som rics, e no havem fill ne filla, e vahem vós qui sòts strana e pobra infanta, e plaurà-ns molt la vostra persona e *comports*», *Filla de Contastí* (NCl. XLVIII, 75); Belv.

Comportament: «Devant totes les dones dix l'abadessa --- per tal que l'ànima sia --- tement la justícia del orde --- vull ordenar que --- espian --- si 25 algunes dones nostres entran en la ciutat --- qui-s prenguen guarda de lur *comportament* e dels locs on iran ---», Llull (*Blanq.* I, 204); «--- per adobar-se la consciència, entasconava ab escuses son *comportament*», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 17). *Comportador*. *Comportivol*: «Llengua apresada en lo bressol, / si ets esquerra i breu i forta, / *comportívola* ets i suau», c. 1860, MrnAguiló (*Antol. Po.* 1975, p. 105); *incomportable*.

Deportar-se, del ll. DEFORTARE 'transportar', 'traslladar', d'on en cat., figuradament, 'transportar-se en esperit' > 'distreure's, divertir-se' [Llull]: «après menjar, Blanquerna s'anà *deportant* per l'ort, per recrear son sperit, e --- durmí, per ço que la nit pogués mills vetlar a considerar», «que-s vagen *deportar* ---» (*Blanquerna*, NCl. I, 286.15; II, 125.18, i encara 125.22, 26 etc.); «anant-se *deportar* per la ora de la mar, collien pechines ---», AntCanals (*Valeri Màxim*, p. p. Miquel II, p. 263); «Jhesu Christ --- infant, un dia se anà *deportar* ab d'altres infants en una plassa dins la 45 vila», GSerra (*Gènesi de Scr.*, p. 169); també en Bernat Metge (*Somni* III). «May res los fall --- / marachde volen / --- / per alegrar-se / e *deportar-se*, / volen les mans / ab diamants, / balaix, rubins ---», JRoig (*Spill*, 8346). És quasi sempre, i era, en aquest sentit, reflexiu, i alguna excepció (V. infra en la cita de *deport*) es podria explicar per la construcció dins la frase subordinada. En el sentit de 'traslladar forçosament (algú) fora de la seva residència' és modern i cultisme [*deportar, deportat*, Belv., *deportació* Lacav.].

Deport 'recreació, plaer' [Llull]: «Lo bisbe venc cavalcant --- e venc de *deportar* defora la ciutat, per tal que fos pus sa --- Lo bisbe havia en custume aquest *deport* tots jorns, e puxes --- après la missa anava menjar» (*Blanq.* I, 98.8); en ús antitètic, oposant-lo a *tre-* 60

ball 'sofriment' (paralelment a *conhort/desconhort*): «E on mais mi conhort, e menys hai lo cors fort, / car d'ira e dolor fa mon coratge *port*, / per què -l conhort retorna en molt greu desconhort, / e per açò estaig en treball e en *deport*» (*Lo Desconhort*, v. 8); «hi havia molts de tots los regnes, e ciutadans e hòmens de mar, ab gran alegre e gran *deport*», Muntaner, 26; «era vengut ací ab altres cavallers per dançar e haver algun *deport*», «los nostres peus no acostumen de dançar ni anar a solaços ni a *deports*», «són hòmens de *deport* e de plaer?», JoMartorell (Ag. II, 76, 105, 229); «Lo meu *deport* és poder-vos mirar, / e vós fugiu: no-m sé per què us ho feu; / si us he fallit, ni provar-m'o podeu, / matau-me tost! / e no-m façau penar», Lleonard de Sors. Eufemisme sexual: «prengueren lur *deport*», *Decam.* VII, § 7, 415.6 («presero piacere e gioia» deia Boccaccio). Encara que el mot es va antiquar força després de l'Edat Mitjana, amb raó s'ha recomanat com a elegant substitut (per part dels qui no vulguin dir *recreació*) del gros castellanisme *recreo*.

Tornat a usar bastant, sobretot en poesia, el trobem en la ploma fins dels escriptors més refractaris a servir-se de mots no comuns: «Oh Rambla, imatge bella d'una vida fluent, / que sembles la mateixa i ets sempre diferent; / de triges i quadrigues tumultuós *deport*, / i mascles i femelles que postulen amor; / parada de flautistes, f borsa de comedians, / pacífica fatxenda de misteris humans; / contrapunt de les brises de muntanya i de mar: / feliç l'home a qui lleu tes auques contemplar, / sota la verda fronda del plàtan ufanós, / perdut entre quimeres d'un món meravellós!», Coromines (*O. C.*, 1352, cf. 1353).

El mot existí igualment en oc. ant. i fr. ant. *deport* [[>] cast. *deporte*, 1596, manlleu de les tres llengües alhora]: en el francès medieval d'Anglaterra, ultracorregit com *desport*, es convertí en l'angl. *sport* [id. segle xv; després 'competició esportiva', S. XVI], el qual, en fi, s'ha escampat triomfalment per tot el món: nosaltres l'adoptàrem en el S. XIX en la forma *esport* (desentenent-nos dels beneïtons purismes dels acadèmics castellans, imposant artificialment el sentit anglicà al mot *deporte* que en la seva llengua ja era manllevat); *esportiu* < angl. *sportive* [S. XVI]; *esportivitat* (*esportivisme*, recent i no sé si feia falta); *esportista*, sembla acceptable com a calc de l'angl. *sportsman* [S. XVIII].

Emportar-se: resulta de l'aglutinació en els temps personals del verb, com *se'n porta*, entès *s'emporta*: a l'Edat Mitjana ja era usual sense soldadura de l'adverbi: «aquest escut --- yo -l m'én portaré---. --- lo prè e-l s'én portà», S. XIV, Reixac (*Questa*, 21.38). L'aglutinació ja devia estar consumada en el S. XVI, quan hi hagué la gran tragèdia menorquina, en què gent de Ciutadella pensava «dexar la ciutat y, ab alguna bona orda, anar-se'n, *empontan-se'n* dones y minyons a la volta de Mahó», a. 1558 (*BABL* II, 79): on, gramaticalment només estaria subjecte a crítica la repeticció de *-en* al final. Els nostres lèxics no li donaren entrada fins a Lab. (1839; amb la frase il·lustrativa: